

НЕОФІЦІЙНИЙ ДОКУМЕНТ

Цілі Східного Партнерства після 2020 року для трьох держав, що підписали угоди про асоціацію з ЄС, - Грузії, Молдови та України

ДАТА ПУБЛІКАЦІЇ: 30 ЖОВТНЯ 2020

КОНТЕКСТ

Політика Східного Партнерства ЄС (далі СП), що офіційно стартувала в 2009 році, досягла кількох значних успіхів. ЄС підписав угоди про асоціацію, розпочав створення поглиблених і всеосяжних зон вільної торгівлі, а також погодив безвізові режими з Грузією, Молдовою та Україною.¹ ЄС також надав допомогу цим державам у модернізації економіки, диверсифікації торгівлі, поліпшенні енергетичної безпеки, зміцненні громадянського суспільства та політичного плюралізму. Однак політична ситуація, геополітичне становище і ситуація в галузі безпеки в регіоні СП залишаються крихкими і нестабільними. Пандемія COVID-19 з її економічними та соціальними наслідками ще більше ускладнила ситуацію. Попри ці виклики, ЄС продемонстрував незмінну прихильність поглибленню відносин з трьома партнерами СП, що підписали угоди про асоціацію. При цьому, для закріплення досягнутих успіхів і визначення нових амбітних цілей на наступні 5-10 років необхідна подальша незмінна відданість співпраці як з боку ЄС, так і з боку партнерів по Східному партнерству.

Беручи до уваги уроки попереднього десятиліття, ми вважаємо, що задля досягнення ключових цілей співпраці ЄС і трьох асоційованих країн Східного партнерства в наступні 5-10 років потрібно буде досягнути прогресу за наступними пріоритетними напрямками:

- ЄС має скористатися майбутнім самітом Східного партнерства у 2021 році, щоб **чітко підтвердити визнання європейських прагнень трьох асоційованих країн СП**, відповідно до статті 49 Договору про Європейський Союз, яка передбачає, що будь-яка європейська держава може подати заявку на членство в ЄС за умови, що вона дотримується стандартів ЄС в галузі демократії та верховенства права.
- Всі три асоційовані країни СП повинні й надалі зміцнювати свій стратегічний діалог з ЄС щодо цілей політики та системних змін. **Слід запрошувати асоційовані країни СП на окремі зустрічі Ради ЄС і робочих груп ЄС.**
- Закріпити існуючі досягнення СП і **рухатися в напрямку повної реалізації угод про асоціацію і всебічної інтеграції Грузії, Молдови та України до єдиного ринку ЄС, заснованого на чотирьох свободах.**
- Подвоїти зусилля з виконання незавершених завдань **зміцнення інститутів демократії, верховенства права і боротьби з корупцією в усьому регіоні СП відповідно до суспільних прагнень.**
- Розширити залучення до сфер політик, які наразі недостатньо охоплені Східним партнерством, але при цьому є **ключовими для майбутнього держав СП, зокрема з питань безпеки та охорони навколишнього середовища.**
- У 2020 році ЄС вжив своєчасних екстрених заходів реагування у зв'язку з пандемією COVID-19, надавши країнам СП підтримку на суму понад [1 мільярд євро](#) в рамках програми ЄС [«Team Europe»](#). **ЄС слід також розглянути питання прийняття гнучкого, індивідуалізованого і всеосяжного Плану інвестицій та економічного відновлення для країн Східного Партнерства.**

У той час як для проведення необхідних реформ потрібна послідовна і рішуча політична воля реформаторських еліт у країнах-партнерах, незамінною при цьому є підтримка з боку ЄС, що пропонує стимули для лібералізації торгівлі, надає оцінку законопроектів і підтримку в створенні

¹ Україна, Молдова і Грузія будуть надалі згадуватися в тексті як *три асоційовані країни СП*.

функціональних інститутів. **Європеїзація є спільною стратегічною метою для ЄС і країн-партнерів СП, що мають європейські устремління.**

КЛЮЧОВІ ЦІЛІ СП ПІСЛЯ 2020 РОКУ:

1. Безпека: сильніша і більш геополітична Європа

- **Ми вітаємо запуск ініціативи СП у галузі безпеки EaP Security Compact:** ініціативи, що об'єднує фонди та інститути ЄС з можливостями держав-членів ЄС, які бажають зміцнити співпрацю в галузі безпеки з країнами-сусідами ЄС. Ця ініціатива буде доступною лише для тих держав СП, що мають відповідні прагнення та інтерес.
- Держави-члени ЄС за підтримки інститутів ЄС можуть наблизитися до **програм нарощування потенціалу, структурної співпраці з питань протистояння загрозам, технічної підтримки (особливо транскордонної радіоелектронної розвідки SIGINT), а також військової розвідки з метою поглибленого реформування цих секторів.**
- **Створення Групи підтримки та координації розвідки країн Східного сусідства в рамках Європейської служби зовнішніх зв'язків (EEAS),** яка буде слугувати і як група координації допомоги країнам СП (група підтримки), і для поліпшення практичного обміну розвідданими між країнами ЄС і СП. Було б важливим **створити офіси зв'язку розвідок в Тбілісі і Кишиніві.**
- Ще однією галуззю, що потребує уваги, є **кібер-безпека.** Впродовж минулих років всі країни СП або реформували наявні, або створили нові інститути кібер-безпеки (групи реагування на кібер-інциденти CERT, відділи кібер-криміналістики і спеціалізовані відділи в поліції і спецслужбах). Однак ці інститути відчувають нестачу ресурсів. ЄС слід допомогти в нарощуванні потенціалу і розвитку співпраці з цим інститутами. **Таке співробітництво могло би включати взаємний обмін розвідданими та інформацією про кібер-загрози, допомогу в забезпеченні захисту урядових комунікацій і критичної інфраструктури, а також проведення спільних кібер-навчань.** У зв'язку з цим ми вітаємо запуск [кібер-діалогу між ЄС та Україною](#) і закликаємо ЄС запуснути аналогічні платформи з Грузією та Молдовою.
- **ЄС має зміцнити і поглибити формати безпекових діалогів із Грузією, Молдовою та Україною.** ЄС слід доповнити свої місії в рамках Спільної політики безпеки і оборони (CSDP) в Грузії і Україні операціями CSDP, а також продовжити підтримку Місії з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM). Крім того, слід створити Консультативну місію ЄС в Молдові (EUAM). Це підвищить престиж ЄС як важливого геополітичного актора, а також зміцнить стійкість країн-партнерів і їх спроможності зі зниження ризиків.
- Надання можливості зацікавленим партнерам СП приєднатися до роботи в рамках діяльності **Агентства ЄС з питань мережевої та інформаційної безпеки (ENISA) і Системи раннього оповіщення ЄС (EU Rapid Alert)** могло би стати значним кроком з розширення співробітництва між ЄС та зацікавленим країнами СП.
- Боротьба з тероризмом є ще однією сферою, в якій ЄС і країни СП мають багато спільних інтересів. Як і раніше, складними завданнями для держав СП залишається **запобігання нелегальному придбанню зброї, боєприпасів, вибухових речовин (особливо в зонах бойових дій і на неконтрольованих територіях) та їх контрабанді за кордон, а також припинення фінансування і відмивання грошей на користь терористів та інших нелегальних збройних груп.** Для вирішення цих завдань необхідна співпраця в рамках згаданого вище EaP Security Compact.
- Певні держави Східного партнерства продовжують висловлювати свою зацікавленість у приєднанні до програми **Постійного структурованого співробітництва (PESCO).** У цьому відношенні слід внести поправки до законодавчої бази ЄС, щоб дозволити партнерам приєднатися до програми з рівними правами і можливостями.
- ЄС і окремі партнери ВП могли би також розвивати **«м'яке» військове співробітництво** – таке як внесення змін до воєнної освіти, бойової підготовки, організаційних процедур, військового планування, доктрини, тактику тощо. Багато країн-членів ЄС були б готові активізувати таке «м'яке співробітництво», а ефективність цих зусиль значно зросла б, якби ЄС виділив частину фінансування політики сусідства на співпрацю у сфері «м'якої» оборони. Відносно недорогими заходами були б наступні: допуск офіцерів з країн СП до військової програми Erasmus, надання їм фінансування ЄС для навчання на різних етапах кар'єри у військових академіях в країнах ЄС, експертна допомога для перегляду програм військової освіти та бойової підготовки в країнах СП.

- **Конкретним досягненням могло б стати заснування Європейським Союзом 50 щорічних стипендій для навчання співробітників служб безпеки, оборони, розвідки та правоохоронних органів середньої ланки з Молдови, Грузії та України.**
- Слід запустити **спеціалізовану спільну безпекову платформу ЄС-СП з протидії гібридним загрозам**. ЄС має підтримувати партнерів з СП в розробці і впровадженні національних механізмів для ефективного раннього попередження та раннього реагування на гібридні загрози.

2. Екологічна та кліматична стійкість: Зелена угода для країн СП

- Нова Зелена угода надзвичайно актуальна як для ЄС, так і для трьох асоційованих країн СП. Східне партнерство має стати частиною цієї ініціативи і забезпечити її успішну реалізацію за активної участі громадянського суспільства та інших недержавних суб'єктів.
- ЄС має запустити і підтримати серію проектів із захисту навколишнього середовища, підвищення рівня обізнаності про екологічні проблеми, а також кращого інформування про ЄС. Ми пропонуємо дві наступні схеми роботи:
  - **Євро-велосипед**: у співпраці з місцевою владою ЄС міг би взяти участь у фінансуванні програм прокату велосипедів у 5 найбільших містах кожної з держав СП. Велосипеди можуть бути пофарбовані в синій колір з жовтими зірками, і таким чином символізувати європейську підтримку екологічно чистим способам пересування і бути практично всюди присутньою промоцією Євросоюзу. Природно, такі дії повинні супроводжуватися підтримкою поліпшення велосипедної інфраструктури.
  - **Євро-зарядка**: схожий підхід може бути використаний щодо встановлення зарядок для електрокарів у найбільших містах країн СП, як спосіб полегшити перехід на більш екологічні автомобілі. Установка за рахунок ЄС 300 (забарвлених в синьо-жовті кольори) зарядних пристроїв у Києві, і по 100 в Кишиніві та Тбілісі – стала б відчутним екологічним і інноваційним сигналом. Ще одним кроком вперед стало б підключення таких зарядних пристроїв до сонячних батарей.
- **Країни СП також можуть бути джерелами поновлюваної енергії**: у Грузії є потенціал для подальшого розвитку гідродинамічних електростанцій, в той час як Україна і Молдова мають значний потенціал в області біогазу, сонячної, вітряної та водневої (особливо в Україні) енергетики.
- **ЄС має відкрити для трьох асоційованих країн СП, що мають відповідні прагнення, можливість участі у Водневої стратегії ЄС для кліматично нейтральної Європи і в Європейському альянсі чистого водню.**
- Слід переконатися, що ЄС та асоційовані країни СП розвивають спільний підхід до **Механізму вуглецевих транскордонних коригувань**, який стане одним з ключових елементів Зеленої угоди, з метою уникнути негативних наслідків у торгових відносинах між ЄС і країнами СП.
- У той час як деякі країни СП (наприклад, Україна) прагнуть відійти від вугільної промисловості, їм не вистачає досвіду і механізмів для **забезпечення правильного переходу**. В цьому відношенні перехід від вугільної промисловості до поновлюваних джерел енергії потребує підтримки ЄС.
- Одним з ключових пріоритетів має стати подвоєння зусиль з просування освіченості про необхідність зелених змін, а також зміни поведінкових моделей населення таким чином, щоб з'явився запит на зелену політику. Отже, **ЄС має зосередитися на підтримці співпраці між урядами і громадянським суспільством, а також наполягати на включенні екології до шкільних програм.**
- Для подолання структурної слабкості державних інститутів, відповідальних за реалізацію та нагляд за екологічним порядком денним, цілі нової політики після 2020 року мають бути орієнтовані на зміцнення інститутів, більш ефективного виконання і моніторинг екологічного законодавства при ефективній участі громадянського суспільства.

3. Підзвітні інститути, судова реформа і верховенство права

Реформи в цих галузях потребують більш продуманих, індивідуалізованих і цілеспрямованих умов зовнішніх акторів, таких як ЄС.

- Відповідні **додатки до угод про асоціацію у сферах юстиції, свободи та безпеки мають бути оновлені й деталізовані.**

- Нові порядки денні щодо асоціації, які сьогодні обговорюються ЄС з Грузією і Молдовою, і також майбутні оновлення і зміни до порядку про асоціацію ЄС і України слід використати як зручний момент **для визначення більш цілеспрямованих та індивідуалізованих спільних короткострокових і середньострокових пріоритетів забезпечення належного управління, верховенства права і демократичних реформ.**

Підзвітні інститути

- Три асоційовані країни СП продовжують зіштовхуватися із викликами при створенні державних інститутів, вільних від політичного втручання. **ЄС за підтримки Ради Європи має здійснювати моніторинг і спрямовувати справжні та верифіковані реформи зі створення незалежних і підзвітних державних інститутів (наприклад, прокуратур, інших правоохоронних органів та антикорупційних агентств).** Для цього ЄС слід пропонувати чіткі набори критеріїв і забезпечувати регулярне оцінювання їх виконання.
- **Такі оцінки мають супроводжуватися більшою політичною і фінансовою підтримкою країнам, що демонструють позитивні результати,** а також висуванням економічних і політичних умов для тих, хто відстає (наприклад, перепрограмуванням фінансової допомоги на користь громадянського суспільства та інших недержавних суб'єктів). Особливе значення також матиме робота з **посилення парламентів як інститутів нагляду.**

Верховенство права

- ЄС розробляє нові інструменти для посилення механізмів верховенства права в країнах-членах ЄС, таких як всеосяжні порівняльні таблиці правосуддя **Justice Scoreboards**, а також **Звіти з верховенства права** для здійснення відповідного моніторингу по всьому ЄС. Відповідно, буде актуальним створення таких **таблиць правосуддя Justice Scoreboards для країн СП, або панелей правосуддя Justice Dashboards**, подібних до Робочої групи по Західним Балканам [Європейської комісії з ефективності правосуддя \(CEPEJ\)](#), з метою оцінки реального стану справ у судовому секторі й моніторингу проведення реформ.
- ЄС має допомогти асоційованим країнам СП у проведенні превентивної **правової перевірки і самооцінки** для виявлення недоліків, визначення нових амбітних політичних завдань та їх прив'язки до продуманих, індивідуалізованих та цільових умов фінансування ЄС.
- **Існує потреба в посиленні співпраці між правоохоронними органами країн ЄС і СП, особливо у сфері повернення активів, фінансових злочинів і корупції на високому рівні.** Крім того, необхідно розширити співпрацю щодо законодавчої бази для криптовалют і відстеження неправомірних та гібридних дій, що здійснюються на кошти, відмиті за допомогою криптовалют у сепаратистських регіонах у всіх трьох асоційованих країнах СП. У такий спосіб часто фінансуються порушення в країнах ЄС та СП, пов'язані з виборами або дезінформацією, що підривають демократичні засади європейських суспільств.
- **Ініціювати інституційний діалог між новою Прокуратурою ЄС (EPPO) і органами з розслідування шахрайства країн СП у справах про корупцію на високому рівні та нераціональне витрачання в регіоні коштів ЄС.**
- **Ефективно використовувати положення про співпрацю у боротьбі з шахрайством, закріплені в угодах про асоціацію з Грузією, Молдовою і Україною.** Створити правову основу, яка дозволить Європейському бюро з боротьби з шахрайством (OLAF) проводити перевірки на місцях та інспектувати використання коштів ЄС.
- ЄС також може розглянути можливість підтримки (фінансово і політично) створення незалежних антикорупційних агентств (подібних НАБУ в Україні) і забезпечити їх співпрацю з OLAF та іншими відповідними агентствами ЄС.
- ЄС міг би ширше використовувати санкції для боротьби з корупцією і **корупційними практиками** за допомогою заборони видачі віз та заморожування рахунків особам, щодо яких є вагомі підстави вважати їх особисто відповідальними за серйозні порушення прав людини.
- Існує значна потреба у створенні бюро для боротьби з шахрайством, подібних OLAF, у всіх країнах СП. ЄС слід брати участь у розслідуваннях системних схем шахрайства, які мають місце в Грузії, Молдові та Україні, але також стосуються деяких країн-членів ЄС. Існує безліч таких прикладів, що мають відношення до роботи банківських систем, схем відмивання грошей через купівлю нерухомості тощо. Створення таких бюро стало б ще одним інструментом для поглиблення асоціації.

- ЄС міг би допомогти країнам СП наростити зусилля з повернення активів, особливо в таких країнах як Молдова або Україна, де колишні керівники-втікачі накопичили і вивезли з країн значні статки. Така допомога навіть може мати форму наймання міжнародні юристів і юридичних компаній для продовження відповідних зусиль.

4. Стійкі, справедливі та інклюзивні суспільства: людиноцентричне Східне Партнерство

- Знову й знову громадянські суспільства в країнах СП доводять, що прагнуть серйозних змін методів управління своїми державами. Політичні події останніх років у майже всіх країнах СП засвідчили сильне прагнення до більшої демократії, політичного плюралізму, підзвітності урядів й більш рішучої боротьби з корупцією.
- Збільшення фінансування і сильна дипломатична підтримка ЄС мають вирішальне значення для зміцнення цих тенденцій. Тому ми вважаємо **важливим для ЄС збільшити фінансування неурядових організацій та незалежних медіа й продовжити політику обумовленості виконання зобов'язань по відношенню до всіх урядів у регіоні**. Це передбачає зосередження на підтримці професіоналізації громадянського суспільства, зміцнення інституційного потенціалу аналітичних центрів за допомогою цільового фінансування і спрощених інструментів фінансової підтримки для первинних організацій громадянського суспільства (наприклад, через інструменти регрантингу). Підтримка мас-медіа має фокусуватися на розвитку критичного мислення в суспільстві й запобіганні будь-яких форм політизації медійного ландшафту.
- ЄС також має наполягати на участі і залученості громадян, прозорості та підзвітності – в якості ключових принципів врядування в країнах СП.
- Слід звернути пильну увагу на проблеми відтоку мізків і демографії в країнах СП. Діаспори в країнах ЄС мають сильний інтелектуальний потенціал та/або людський ресурс, яких не вистачає для успішних зусиль країн СП в забезпеченні процесу європеїзації.
- ЄС має заохочувати і підтримувати структурований діалог з реалізації схем циркулюючої міграції та залучення європейських діаспор до становлення порядку денного належного врядування в країнах СП.

5. Стійка, стала й інтегрована економіка

- Спільним інтересом для всіх трьох асоційованих держав СП, а також ЄС є постійне зростання обсягів торгівлі за допомогою зниження нетарифних бар'єрів і подальшої інтеграції трьох асоційованих країн СП до єдиного ринку ЄС. Метою має бути **повна лібералізація торгівлі**, а невідкладним пріоритетом для ЄС – ліквідація всіх тарифних квот на основні експортні товари, перш за все на томатну пасту, яблучний сік і крохмаль для України; а також сливи, виноградний сік і яблука для Молдови. З метою усунення нетарифних бар'єрів для сільськогосподарських товарів слід також заохочувати **визнання еквівалентності санітарних та фітосанітарних норм**.
- Повна інтеграція до єдиного ринку ЄС є наступним логічним кроком до поглиблення економічної інтеграції. Ключовою метою має стати **спільне розроблення ЄС і трьома асоційованими країнами СП «Дорожньої карти» поступового й індивідуалізованого приєднання до чотирьох свобод впродовж наступних 10 років**.
- Укласти **Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА)** з Молдовою, Україною (та іншими зацікавленими країнами) за умови позитивної оцінки з боку ЄС національних інституційних і нормативних баз.
- Ефективна реалізація нещодавно **оновленого Додатку XXVII (з енергетики) до Угоди про асоціацію між ЄС та Україною**, з урахуванням його положень щодо посилення моніторингу, може бути моделлю і для інших секторів.
- Слід запросити три асоційовані країни приєднатися до **Європейського агентства з питань співробітництва органів регулювання енергетики (ACER)**.
- Інтеграція зацікавлених країн СП до **Європейської мережі системних операторів передачі електроенергії (ENTSO-E)** та **Європейської мережі операторів газотранспортних систем (ENTSO-G)** принесе значні взаємні переваги. Перш за все, це стосується посилення конкуренції, вільної транскордонної торгівлі електроенергією і високої надійності енергосистем, а також енергетичної диверсифікації. Потрібні технічна підтримка і фінансова допомога для сприяння поступовій інтеграції Молдови і України до енергетичного ринку ЄС.

- **Що стосується енергетичної безпеки**, то слід включити три асоційовані країни СП (які також є учасниками Енергетичного співтовариства) до Енергетичного союзу ЄС. Одним з ключових завдань має стати перенесення точки доставки газу на кордон між Україною і Росією при підписанні нових довгострокових контрактів компаніями ЄС із Газпромом.
- **Також слід сприяти більш глибокій лібералізації сфери послуг**: лібералізація телекомунікацій, транспортних і поштових послуг може значно збільшити торговий обіг і поліпшити ділові відносини.
- Як передбачено Угодою про асоціацію між ЄС та Україною, слід обговорити окрему **угоду щодо дорожньо-транспортних послуг**. Потрібен істотний прогрес у сфері лібералізації транспортних послуг між ЄС та асоційованими країнами.
- Інвестування в об'єднуючу інфраструктуру також має залишатися ключовим пріоритетом. **Розширення основних Транс'європейських транспортних мереж (TEN-T)** для трьох асоційованих країн дозволить підвищити мобільність і розширити транспортні можливості для розвитку економічних відносин. Допомога ЄС проектам розвитку інфраструктури має передбачати не лише кредитування, але і грантову підтримку, супроводжувану належним моніторингом звітності.
- Включення **внутрішніх водних шляхів сполучення** до мережі TEN-T відіграє особливу роль для України, і можливо знадобиться допомога з боку ЄС для забезпечення функціональності та життєздатності такого рішення.
- Проблеми існування вузьких місць, що заважають активізації двостороннього руху людей і товарів на сухопутних кордонах ЄС-Україна і ЄС-Молдова, мають бути вирішені шляхом підписання та виконання **двосторонніх угод про спільний прикордонний контроль між Україною і Республікою Молдова, а також сусідніми державами-членами ЄС**. Відкриття нових спільних пунктів переходу кордонів також є важливим завданням.
- Ще однією мірою, що вже тривалий час обговорюється, є включення певних держав СП до **Єдиної європейської платіжної системи**, що може принести широкі переваги тим, хто подорожує або веде бізнес в країнах СП і ЄС. Це також могло б допомогти впоратися з такими ключовими проблемами, як відмивання грошей і прозорість банківської діяльності. Розширення Єдиної зони платежів в євро (SEPA) на територію СП може бути здійснене шляхом первинної оцінки і подальших планів дій, як це було у випадку Планів дій з лібералізації візового режиму (VLAPs). Плани дій мають включати виконання умов по боротьбі з відмиванням грошей (узгоджених з умовами, висунутими МВФ або затвердженими Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів боротьби з відмиванням грошей Moneyval), з прив'язкою до надання технічної допомоги і фінансових заохочень за швидке і ефективне виконання положень планів дій.

6. Стійка цифрова трансформація

- **ЄС має прискорити скасування плати за роумінг між ЄС і країнами СП на двосторонній основі.**
- Важливим кроком є укладання **угод про взаємне визнання електронних довірчих послуг**, які сприятимуть торговельно-економічному співробітництву, дозволяючи транскордонні електронні послуги, визнання електронного підпису і переведення послуг в цифровий формат.
- **Надання Єврейським Союзом режиму внутрішнього ринку в секторі телекомунікаційних послуг може бути надано після позитивної оцінки відповідності національного законодавства нормативно-правовій базі ЄС.**
- **Рух з подальшої інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС має надати зацікавленим країнам можливість приєднатися до політик, програм та ініціатив ЄС у галузі цифрових технологій, досліджень та інновацій в інформаційних і комунікаційних технологіях (ICT)**, зокрема, до Європейської хмари відкритої науки, Спільного підприємства з високопродуктивних обчислень в Європі, Координованого плану зі штучного інтелекту, а також розгортання безпечних телекомунікаційних мереж 5G.
- ЄС має намір прийняти Закон про регулювання ринку цифрових послуг (Digital Service Act), оновивши Директиву про електронну комерцію з метою зміцнення Єдиного ринку ЄС у галузі цифрових послуг, а також з метою стимулювання інновацій та конкурентоспроможності європейського онлайн-середовища. У цьому відношенні, **беручи до уваги поступову інтеграцію до Єдиного цифрового ринку ЄС, три асоційовані країни мають прийняти національні закони, що дозволять кожному брати участь в цифровому світі; чітко**

лімітувати вимоги до видалення явно нелегального контенту; забезпечити прозорість функціонування онлайн платформ; забезпечити наявність, доступність і ефективність компенсуючих механізмів для необґрунтованих рішень цифрових сервісів.

- Цифрова інтеграція має базуватися на гармонізації законодавства про **захист персональних даних** (включно із Загальним регламентом про захист даних GDPR, а також іншими положеннями нормативно-правової бази ЄС та відповідних конвенцій Ради Європи), при наданні необхідної підтримки з боку ЄС.
- Включення трьох асоційованих країн до Європейського **Індексу цифрової економіки та суспільства (DESI)** допоможе консолідувати їх цифрові зусилля і відстежувати еволюцію цифрової конкурентоспроможності.

***

Даний неофіційний документ надано до уваги Європейської служби зовнішніх зв'язків (EEAS), Європейської комісії (Генерального директорату з європейської політики сусідства та переговорів щодо розширення DG NEAR), Європейського парламенту, країн-членів ЄС, міністерств закордонних справ Грузії, Республіки Молдова та України.

Підготовку цього неофіційного документу здійснено за підтримки Інституту європейських політик і реформ (IPRE) у співпраці з партнерськими дослідницькими центрами з ЄС, Грузії, Молдови та України, після проведення онлайн-сесії мозкового штурму за темою «Східне партнерство в наступному десятилітті: до нових амбітних цілей, фокус на Грузії, Молдові та Україні», що пройшла 9 липня 2020 року.

Неофіційний документ заснований на обміні думками в рамках політичного діалогу, при внеску і підтримці наступних експертів і аналітиків з ЄС, Грузії, України та Молдови:

Олександр Дулеба, Словацька асоціація зовнішньої політики (SFPA), Братислава

Адріан Лупушор, Експерт-група, Кишинів

Анжела Грамада, Асоціація експертів з безпеки та глобальних питань (ESGA), Бухарест

Крістіна Герасимов, співробітник Німецької ради із зовнішніх зв'язків (DGAP), Берлін

Денис Ченуша, науковий співробітник Інституту політології, університет Юстуса Лібіха, Гіссен

Дмитро Шульга, Міжнародний фонд «Відродження» (IRF), Київ

Геннадій Максак, Рада зовнішньої політики «Українська призма», Київ

Ігор Чіуреа і Віктор Гузун, Лабораторія ініціатив розвитку (LID Moldova), Кишинів

Іна Косеру, Національний центр навколишнього середовища, Кишинів

Іване Чхиквадзе, Фонд «Відкрите суспільство - Грузія», Тбілісі

Юліан Гроза і Михайл Могилдя, Інститут європейської політики і реформ (IPRE), Кишинів

Джеймс Ніксі, Четем-Хаус, Лондон

Ян Сігел і Томаш Баранець, Стратегічний аналіз, Братислава

Катрін Бетгер, Фонда Текін і Домінік Моге, Інститут з питань європейської політики (IEP), Берлін

Корнелій Какачія і Рената Скардзіуте-Кереселідзе, Грузинський інститут політики (GIP), Тбілісі

Лео Літра, Центр «Нова Європа» (NEC), Київ

Ніку Попеску і Густав Грессель, Європейська рада з міжнародних відносин (ECFR), Париж

Наталія Камбуріан, Фонд Сороса - Молдова, Кишинів

Октавіан Мілевський, Інститут філософії та соціології, Польська академія наук, Варшава

Паата Гапріндашвілі, Асоціація реформ Грузії (GRASS), Тбілісі

Раду Магдин, Смартлінк Комунікації, Бухарест

Станіслав Секрієру, Інститут досліджень у галузі безпеки ЄС (EUISS), Париж

Стівен Блокманс, Майкл Емерсон і Тінатін Ахвледіані, Центр європейських політичних досліджень, Брюссель

Тінатін Церцвадзе, Інститут європейської політики «Відкрите суспільство» (OSEPI), Брюссель

Віктор Кіріле, Асоціація зовнішньої політики (APE), Кишинів

Віорел Чиботару, Європейський інститут політичних досліджень в Молдові (EIPSM), Кишинів

Владислав Грібінча, Центр правових ресурсів Молдови (CRJM), Кишинів

Владислав Кульмінській, Інститут стратегічних ініціатив (IPIS), Кишинів